

Pla de ciutadania i immigració 2005-2008

Recull d'idees clau

Generalitat de Catalunya
Departament de Benestar i Família

© **Generalitat de Catalunya**

Departament de Benestar i Família

1a edició: octubre de 2005

Tiratge: 250 exemplars

Disseny i producció: gama, sl

Dipòsit legal: B-44.507-2005

1. La immigració al món: estat de la qüestió i reptes de futur

- Entre el 2% i el 4% de la població del planeta es pot considerar immigrant internacional. Es preveu que la xifra augmenti en un futur proper.
- **La immigració actual és una de les expressions més visibles de les desigualtats mundials i de la globalització.**
- Els recorreguts són més i més diversificats, i s'amplien el nombre de països receptors i el de països emissors.
- Una especificitat dels fluxos migratoris actuals rau en la seva concentració en determinades zones, on es converteix en un factor clau de transformació social.
- A Europa, Amèrica del Nord i Austràlia pràcticament totes les grans ciutats tenen concentracions d'immigrants significatives. És habitual que certs barris es converteixin en centres d'assentament d'immigrants, diferenciats per negocis distintius, associacions, instal·lacions socials i llocs de culte.
- La immigració es un factor d'enriquiment, no sols econòmic sinó també social, cultural i polític.
- Els actuals fluxos migratoris s'han diversificat i han esdevingut més complexos. Els països d'acollida han d'afrontar moviments de població extremament dispersos.

Enriquiment: *la immigració és un factor d'enriquiment, no sols econòmic sinó també social, cultural i polític.*

- **Els migrants esdevenen nous actors transnacionals amb capacitat de transformació social, política i econòmica.**
- El sud d'Europa, que havia estat lloc d'origen en cicles migratoris anteriors, és ara lloc de destinació i els seus països reben i han d'integrar un nombre important de població estrangera.
- En la majoria dels països de la Unió Europea (UE), la immigració de caràcter econòmic predomina notablement sobre la immigració per altres motius.
- Caldrà estar atent a les expectatives de millora de la renda futura dels nous països de la Unió Europea i als períodes transitoris per a la lliure circulació.
- Els darrers decennis han estat marcats per polítiques progressivament restrictives a la migració, sobretot als països de l'Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament (OCDE), que eviten la immigració irregular.
- En els darrers anys, en els països de la Unió Europea, és habitual la introducció de modificacions substancials de les seves legislacions d'immigració i de les orientacions de les seves polítiques.
- L'actual dimensió de les migracions palesa la necessitat d'establir mecanismes efectius de gestió i regulació dels fluxos migratoris.
- **Les regulacions globals, la gestió coherent, les responsabilitats compartides i les polítiques cooperatives constitueixen la base dels nous reptes per a la gestió migratòria.**

2. Passat i present de la immigració a Catalunya

- Els moviments migratoris van ser la base del creixement de la població catalana en els tres primers quarts del segle xx.
- Encara que molts dels processos actuals de la immigració tinguin arrels en el passat, hi ha elements nous. En destaca, com a fet especialment rellevant en la dinàmica demogràfica, l'inici d'una nova migració procedent de l'estranger.
- **En els darrers cinc anys, el flux d'estrangers arribats al nostre país, lluny d'estabilitzar-se, s'ha accelerat, diversificat i estès a tot el territori.**
- La immigració irregular, com a la resta de l'Estat espanyol, representa a Catalunya un fenomen present i preocupant.
- La comunitat marroquina continua éssent la més nombrosa, però en termes relatius ha perdut pes. És la comunitat amb major presència a totes les demarcacions (llevat de les Terres de l'Ebre) i a bona part de comarques. Igualment, la col·lectivitat marroquina és la que té major pes en el mercat de treball i també més alumnat a les aules.

Realitat consolidada: *el creixement total de la població catalana en el període 2001-2005 és fruit, al voltant d'un 90%, de l'aportació de les immigracions estrangeres.*

- **L'evolució de la població estrangera a Catalunya en els darrers anys presenta un creixement de població originària d'Amèrica Llatina.**
- Entre les nacionalitats que destaquen pel seu creixement accelerat, cal esmentar l'equatoriana i la romanesa.
- Tant les xifres oficials com les no oficials coincideixen en el fet que un dels trets de les onades immigratòries actuals és una incidència territorial desigual i una dispersió creixent arreu del territori.
- El gruix de la població estrangera es concentra a la demarcació de Barcelona, on representa el 10,5% del total d'habitants.
- La franja litoral i les àrees agràries actuen com a centre d'atracció d'estrangers.
- El col·lectiu sud-americà i l'asiàtic es caracteritzen per una localització accentuadament urbana, mentre que l'africà té una distribució més equilibrada, amb presència significativa en els municipis de dimensions mitjanes.
- La població llatinoamericana, present en el territori des de la dècada dels vuitanta, fonamentalment com a exiliats polítics i emigrants econòmics, ha multiplicat per cinc els efectius en el període 2000-2004.
- Una altra presència destacable a Catalunya és la del col·lectiu asiàtic. La nacionalitat més nombrosa és la xinesa, amb un increment important del col·lectiu pakistanès en els darrers anys.
- En els últims anys, les noves onades han anat reduint la proporció dels col·lectius pioners de la migració contemporània a Catalunya.

- **El creixement de les nacionalitats procedents de l'est d'Europa, amb Romania, Ucraïna i Rússia al capdavant, és una de les tendències més destacades dels darrers quatre anys.**
- A partir del 2000, les migracions internacionals cap a Catalunya deixen d'ocupar un lloc secundari en la dinàmica demogràfica catalana per convertir-se en un element central. El creixement total de la població catalana en el període 2001-2005 és fruit, al voltant d'un 90%, de l'aportació de les immigracions estrangeres.
- S'ha incrementat el nombre de naixements de mares estrangeres, que en tres anys s'ha duplicat: el 2003 representen el 16,4% del total de naixements de Catalunya.
- L'estructura per edats de la població estrangera a Catalunya correspon a una població jove, amb una alta proporció de persones en edat activa i una lleugera asimetria en els sexes a favor dels homes (índex de masculinitat de 125 homes estrangers per cada 100 dones immigrades).
- L'any 2004, la xifra de 250.383 estrangers constitueix el 8% del total d'afiliacions a la Seguretat Social a Catalunya. El col·lectiu amb més presència al mercat de treball català és el dels marroquins (20%), seguit dels equatorians (9%), els colombians (5%) i els xinesos (4%). Dues tercers parts d'aquestes afiliacions corresponen a homes, i el 81%, a extracomunitaris.
- Les dones representen el 33% de les altes laborals de persones estrangeres, tot i que el percentatge creix en els darrers anys.
- Per sectors, els dos que concentren la major part de la contractació d'estrangers són la construcció i l'hostaleria.

Explicar la realitat: *cal explicar millor a la ciutadania les transformacions de la societat catalana actual fruit de la nova immigració.*

- Una primera observació respecte al tipus d'activitat professional és que tendeixen a dedicar-se a treballs de menor qualificació, com ara el de peó o el servei domèstic. Són els col·lectius africà i llatinoamericà els que més es concentren en aquestes categories. Els originaris de l'Europa de l'Est troben ocupacions en categories més altes.
- **La concentració de la població estrangera en els nivells més baixos del mercat de treball es produeix amb independència del nivell de formació, força similar al de la població en conjunt.**
- En començar el curs 2004-2005 l'alumnat estranger suma el 9% de tot l'alumnat en el sistema educatiu; si ens centrem en l'ensenyament obligatori (educació primària i ESO), el percentatge puja al 10,2%.
- En els centres de titularitat pública el percentatge d'alumnes estrangers s'eleva al 12% del total, mentre que en els centres privats representen només el 3%; en el cas de l'ensenyament obligatori aquests percentatges són del 14% i el 4% respectivament.

3. L'acció del Govern de la Generalitat: dels plans interdepartamentals (1993-2000/2001-2004) al Pla de ciutadania i immigració (2005-2008)

- Es pot constatar una llarga trajectòria del Govern de la Generalitat en el desenvolupament de polítiques d'immigració.
- L'any 1992 es crea, per acord del Govern de la Generalitat, la Comissió Interdepartamental per al Seguiment i la Coordinació de les Actuacions en Matèria d'Immigració.
- El I Pla interdepartamental d'immigració (1993-2000) es va redactar en un context marcat per l'inici del creixement de la immigració a Catalunya i tenia la finalitat de promoure la integració de la població immigrant tot desenvolupant polítiques coordinades i interdepartamentals.
- El 31 d'agost del 2000 el Govern va crear la Secretaria per a la Immigració adscrita al Departament de la Presidència. Un dels primers encàrrecs que va rebre la Secretaria per a la Immigració va ser elaborar el II Pla interdepartamental d'immigració 2001-2004, que es va aprovar el 18 de juliol de 2001.
- El Pla de ciutadania i immigració (2005-2008) ha de beneficiar-se dels plans anteriors i s'ha de mantenir coherent amb algunes de les línies iniciades però, alhora, tractant d'innovar i millorant aquells aspectes en què s'han constatat desencerts i dificultats.
- Es valora positivament la perspectiva interdepartamental que considera la immigració una matèria en la qual tots els departaments de la Generalitat són competents i tenen responsabilitats.
- Els objectius polítics definits en els plans anteriors són encara vàlids en línies generals, cosa que permet el seu manteniment, tot i que s'ha de treballar amb vista a una millora del sistema d'avaluació d'aquests.
- Els programes d'actuació dels plans anteriors s'exposaven isolats, sense correlació amb els objectius polítics definits. Cal, doncs, cercar una coherència de manera que els principis generals informin efectivament de les polítiques que cal dur a terme i els programes per implementar.
- El II Pla interdepartamental d'immigració no defineix la importància i l'extensió de cada eix temàtic ni tampoc dels programes, de manera que no prioritza i situa en el mateix nivell programes d'actuació d'extensió i d'abast molt desiguals. És necessari establir prioritats generals, però també cal que, dins el nivell de les polítiques sectorials i els programes d'actuació, es fixin unes prioritats pròpies.
- El II Pla interdepartamental d'immigració no defineix el marc geogràfic ni temporal d'actuació. Cal apostar per la màxima especificitat possible i coordinació real, en els àmbits territorial i temporal dels programes d'actuació.
- Cal aportar una visió de conjunt i integradora que reculli, de manera exhaustiva, totes les actuacions que es portin a terme.
- Una de les mancances més evidents del II Pla interdepartamental d'immigració és la carència d'assignació pressupostària. Cal fer esforços per a concretar els recursos i els pressupostos que es destinaran al desenvolupament dels programes.
- Els canvis que travessen les societats contemporànies en els sistemes econòmic i social, plantegen reptes i demanen un replantejament de l'estat del benestar, atesa la desprotecció, encara, d'àmplies capes de la societat.

- **Un dels desafiaments principals que genera la presència i l'arribada d'immigració davant les restriccions de l'estat del benestar és precisament la qüestió de la balança entre les contribucions a l'Estat per part dels immigrants i les prestacions i transferències rebudes.**
- En aquests moments, a Catalunya, tot i que la població immigrada es distribueix per gairebé tot el territori, hi ha barris i zones amb una presència més destacada.
- La concentració en determinats barris i zones genera també concentració d'alumnes a les escoles d'aquelles zones, ocupació de l'espai públic, transformació del teixit comercial, etc. Aquesta segregació espacial, gens recomanable per a afavorir la integració i el coneixement mutu, cal abordar-la des d'unes polítiques globals de prevenció i rehabilitació dels barris i les zones degradades o en procés de degradació.
- Tot l'esforç que s'ha fet en el tema de la formació no ha estat suficient. Queden encara sectors de professionals que no han rebut la formació suficient: salut, ocupació, altres professionals que no hi estan específicament vinculats, etc.
- Els serveis facilitadors de comunicació no han arribat a tots els sectors, ni a tot el territori i no és encara clar quin tipus de serveis són necessaris: mediació intercultural, traducció, etc.
- L'adaptació dels materials informatius tampoc no s'ha fet ni en tots els sectors, ni en tots els àmbits, i la que s'ha fet no sempre ha tingut en compte les necessitats de bona part de la població que els necessita.
- Tot i que a Catalunya el Decret 188/2001, de 26 de juny, dels estrangers i de la seva integració social va establir un accés en igualtat de condicions als serveis ordinaris, cal esmentar que hi ha encara una sèrie de prestacions i serveis als quals moltes de les persones estrangeres no tenen accés.
- Pel que fa a l'àmbit laboral, la incorporació laboral s'ha fet segons les necessitats del mercat, sense capacitat de gestió ni regulació. A més, dins d'aquest àmbit, dues àrees específiques amb capacitat d'actuació des de Catalunya resten encara poc desenvolupades: contractació en origen i gestió del treball temporer (sectors agrícola i turístic).
- L'acollida residencial de les persones en situació de vulnerabilitat no s'ha abordat prou. L'acollida dels menors no acompanyats resta també com un tema al qual s'han de donar respostes més integrals.
- Una de les necessitats més peremptòries que tenen totes les persones quan arriben a un territori nou és l'aprenentatge de la llengua que s'hi parla. A Catalunya, existeix una oferta formativa que, tot i haver fet alguns esforços per adaptar-la a la nova realitat, és encara clarament insuficient: no arriba a tot el territori i no hi ha prou places per a la demanda existent.
- Un altre dels dèficits és el reconeixement i la promoció del coneixement de les diferents cultures presents avui a Catalunya, més enllà de les iniciatives puntuals de realització de festes interculturals on el que predomina és la gastronomia, la música i els actes folklòrics.
- **En termes generals, la percepció actual que la població autòctona té de la immigració és força negativa. En bona part es tracta del resultat de molts anys d'arribada de població estrangera sense que la societat d'acollida hagi pogut gestionar ni la seva arribada ni els seus efectes.**
- Es posa de manifest que la insuficiència de l'estat del benestar, provoca la competència entre els d'aquí i els de fora, i responsabilitza de les mancances el més feble, el darrer que ha arribat, el qui té menys possibilitats de defensar-se, i no la manca de respostes adequades del sistema polític, social i econòmic que tenim.

4. El Pla de ciutadania i immigració 2005-2008. Un enfocament nou: la ciutadania resident

- La nostra memòria de societat amb una llarga història de migracions condiciona la perspectiva i el compromís davant les persones i les seves dificultats.
- Aspirem a una societat articulada socialment sota el principi d'igualtat, amb un projecte cultural i polític, obert i plural. És un enfocament optimista, estimulat per una tradició d'acolliment, que percep els processos migratoris actuals com una nova oportunitat per travar una societat catalana amb projecció de futur.
- El Pla de ciutadania i immigració 2005-2008 proposa un concepte nou de ciutadania que pretén avançar cap a la igualtat de drets i deures de tots els catalans i les catalanes, amb independència de la nacionalitat i de les situacions jurídiques, dins els límits competencials del marc actual. El vincle requerit per a l'accés i el reconeixement de la ciutadania és la residència.

***País d'immigracions:** la nostra memòria de societat amb una llarga història de migracions condiciona la perspectiva i el compromís davant les persones i les seves dificultats.*

- La ciutadania plural i cívica es basa en tres pilars bàsics –el valor del pluralisme, el principi de la igualtat i el civisme com a norma de comportament– erigits en orientacions cabdals de les institucions i de la societat catalana.
- Els drets fonamentals de l'ésser humà, la dignitat i la vàlua de la persona, el pluralisme i el reconeixement de la diversitat cultural, la no-discriminació entre homes i dones, així com l'afavoriment del progrés social i unes millors condicions de vida dins un món més lliure, fonamentaran el concepte de ciutadania que volem promoure.
- El valor del pluralisme inclou el valor de la **laïcitat**. S'entén la laïcitat com a separació entre el poder polític i les confessions religioses: el Govern com a tal no s'identifica amb cap creença religiosa, i cap creença religiosa no pot pretendre imposar-se a través del Govern.
- Dins del marc d'actuació i de gestió del nou Pla de ciutadania, el Govern estableix que el principi d'igualtat és el principi legitimador bàsic de les polítiques que s'elaborin des de tots els sectors públics de la Generalitat.

***Ciutadania resident:** cal impulsar i projectar un concepte nou de ciutadania basat en la residència efectiva, reconeguda per l'empadronament. La residència fa a tothom, independentment de la nacionalitat i de la situació jurídica, ciutadà de Catalunya.*

- El Pla, en la seva clara aposta per a un enfocament basat en la ciutadania plural i cívica, advoca per introduir dos conceptes per a garantir l'aplicació del principi de la igualtat dins de la diversitat cultural: el de **desavantatge** i el d'**imparcialitat**.
- El Govern diferencia entre desavantatge i desigualtat. Les peculiaritats que discriminen els ciutadans residents a Catalunya requereixen polítiques compensatòries que tinguin com a objectiu que els ciutadans puguin superar-les. El desavantatge, en aquest cas, ha de tenir un tractament específic.

Drets i deures: *la ciutadania a Catalunya comporta el coneixement i el compliment dels compromisos mutus. Qualsevol persona que resideix a Catalunya ha de gaudir dels drets i, també, assumir els deures de ciutadania.*

- **La imparcialitat és la resposta a la pregunta sobre com ha d'aplicar-se la igualtat de tracte a les diferents cultures. Bàsicament significa que en gestionar la diferència cultural no es privilegia una cultura determinada.**
- **El civisme és la norma bàsica que ha d'orientar la relació entre les persones, sigui quina sigui la seva llengua d'origen, la seva cultura, religió i color de la pell. El civisme s'expressa sota forma d'actitud i de norma de comportament d'acció pública que permet la convivència entre les persones i assegura la cohesió al llarg del temps. Gestionar aquestes zones públiques d'interacció constitueix un dels principals objectius del Pla.**
- La proposta de ciutadania plural i cívica s'atén a dues perspectives que es complementen:
 - Perspectiva d'inclusió: reduir a la mínima expressió qualsevol situació de desavantatge, causat per la diferència de drets que tenen els nous ciutadans respecte a la ciutadania ja existent.
 - Perspectiva d'acomodació: gestionar els espais de contacte entre les institucions públiques i privades del país, i entre els residents procedents de la nova immigració i els residents autòctons.

Convivència: *cal impulsar la cultura del civisme com a comportament d'acció pública comuna que permet la convivència entre persones i es basa en el respecte de drets i deures.*

- Aquest marc d'actuació deixa poc marge a la implementació efectiva del nou enfocament de ciutadania, sobretot a curt termini. D'aquí que el Parlament de Catalunya impulsi una nova distribució competencial, per crear un marc de relacions més realista, flexible i eficient. És primordial entendre que l'enfocament de ciutadania pot quedar reforçat indirectament al nou *Estatut d'Autonomia de Catalunya*. La posada en pràctica de normes i polítiques en aquesta línia implicarà una promoció més dinàmica i efectiva de la igualtat dels immigrants respecte dels ciutadans de l'Estat, basada en la residència material al territori català, sempre que no sigui possible basar-la en la nacionalitat.

5. Promoure i assegurar l'estabilitat i la cohesió social en un entorn de diversitat creixent

- El Govern interpreta la diversitat cultural com un fet històric inevitable, i la seva gestió com una nova obligació de la nostra societat.
- La noció d'interculturalitat introdueix una perspectiva dinàmica de la cultura i de les cultures. La cultura no és forjada en bloc, de cop i per sempre, sinó que constitueix un conjunt dinàmic. No existeix la noció de cultura com a model cultural "pur", atès que és fonamentalment trobada, interacció, resultat històric de diferents factors, tradicions, llengües i universos simbòlics.

Repte social: *Catalunya ha de continuar avançant sobre la base d'un projecte social comú (país d'oportunitats, igualtat, justícia social i dignitat humana). La immigració suposa un gran repte per a l'estabilitat i la cohesió social. La lluita contra la discriminació ha de ser un objectiu prioritari.*

- La interculturalitat és una actitud i un comportament basat en l'empatia i la comprensió mútua.
- Catalunya no tan sols descobreix una nova multiculturalitat en la immigració extracomunitària, sinó que aquesta també l'obliga a definir les pautes de relacions amb altres dimensions de la diversitat cultural preexistent (relacions amb l'Estat espanyol).
- El respecte, el reconeixement, la garantia i l'extensió progressiva dels drets humans, com a principis inexcusables, fonamentals i universals, han de dirigir la gestió del procés d'acomodació de la població immigrada en la nostra societat, davant de qualsevol interpretació de base estrictament econòmica, política o cultural.

***La societat catalana és plural:** per aconseguir igualtat de tracte, d'accés i d'oportunitats per a tothom, cal aplicar polítiques adaptades a aquesta realitat.*

- Les polítiques socials del Govern es defineixen per la seva universalitat. Això significa que tota la política està destinada a tothom per igual, independentment de la definició que tingui la persona i la diferenciació de drets positius que estableix l'Estat espanyol.
- En aquesta línia d'orientació de polítiques, el Govern adopta una postura clara: rebutja de categoritzar el ciutadà resident per la seva procedència ètnica o cultural.
- La cohesió i l'estabilitat de la societat i els factors que tendeixen a enfortir-la o debilitar-la són qüestions que reclamen atenció per part de tots els poders públics. És responsabilitat seva facilitar al màxim nivells d'estabilitat i cohesió alts. En aquest sentit, creiem que les autoritats locals, en els seus respectius àmbits geogràfics, tenen un paper clau en la gestió de l'agenda d'aquests reptes.
- Les polítiques socials del Govern de la Generalitat aposten per un projecte ciutadà comú, amb poblacions d'orígens variats. La responsabilitat màxima del Govern és garantir l'adaptació de la població nouvinguda al sistema social, així com la bona convivència entre totes les poblacions.

***Interculturalitat:** la cultura catalana és el producte dinàmic de la infusió cultural i el resultat històric de diferents factors, tradicions, llengües i universos simbòlics. La interculturalitat, com a comportament basat en l'empatia i la descoberta mútua, és una actitud que cal promoure.*

- Tota política d'igualtat i d'acomodació de la ciutadania resident a Catalunya és una política lingüística. Assegurar la pràctica de la llengua catalana com a vehicle propi de comunicació social, econòmica, política i cultural és un dels objectius bàsics del Govern.
- Que la llengua vehicular dels immigrants sigui el català pot incidir molt en la seva integració.
- Una identificació amb una nació basada en el fet de compartir elements comuns hauria de ser una concepció compromesa en la defensa de la identitat catalana, una identitat que s'obre, ara, als nous catalans, i es fa, així, més forta, més rica i més plural.
- Els ciutadans residents a Catalunya, sigui quin sigui llur origen, han de poder comunicar-se entre ells i amb les administracions públiques en català. Aconseguir aquest objectiu és responsabilitat no solament del Govern, sinó també de tots els poders públics i de la societat civil, econòmica i política de Catalunya.

***Llengua d'oportunitats:** el català és una llengua d'oportunitats, fem fàcil el seu accés i aprenentatge als nouvinguts.*

- **Les actuacions del Govern no poden reeixir sense la col·laboració i la contribució de tots els actors i els agents socials que, d'una manera o una altra, intervenen o influeixen en els processos d'arribada i integració de la nova població catalana. El Pla impulsa, doncs, un treball en xarxa que eviti duplicitats i estalvi recursos, i que permeti avançar cap a una major coordinació de les actuacions.**
- La Secretaria per a la Immigració desenvoluparà eines de coordinació, coresponsabilitat i cooperació perquè es converteixin en els principis pràctics d'acció per a implementar els seus programes.
- **Cal explicar a la ciutadania les transformacions que afecten la societat catalana actual.**
- La integració és un procés bidireccional, dinàmic i continu d'ajustaments mutus entre les persones immigrades i les autòctones.
- **La integració implica el respecte als valors bàsics de la Unió Europea, els quals els Estats han de garantir que són compresos, respectats i gaudits per tots.**

Presència i participació: *cal impulsar la presència i la participació de les persones immigrades en tots els aspectes de la vida social, laboral, cultural i política. Les institucions i els mitjans de comunicació públics han de ser exemplificadors.*

- En aquest sentit, la integració té els trets següents, tal com defineix el Consell de la Unió Europea:
 - L'ocupació constitueix una part fonamental del procés d'integració i és essencial per a la participació de les persones immigrades en la societat d'acollida.
 - La integració necessita facilitats per a un coneixement bàsic de l'idioma, de la història i de les institucions de la societat d'acollida, que han de tenir la seva justa correspondència en el ple respecte per les llengües i cultures d'origen de les persones immigrades.
 - L'educació és un àmbit essencial per a la integració de les persones immigrades i els seus descendents.
 - La importància dels espais compartits, del diàleg intercultural i del coneixement de les cultures d'origen de les persones immigrades. També cal la millora dels barris urbans generalment degradats on aquestes acostumen a residir.
 - Una integració real també requereix que les persones immigrades accedeixin a les institucions, els béns i els serveis públics i privats de la societat d'acollida en igualtat de condicions amb els autòctons.
 - La pràctica de les cultures i les religions de les persones immigrades ha de ser protegida si no és que entri en contradicció amb altres drets europeus inviolables, amb les legislacions nacionals o amb les mateixes possibilitats d'integració d'alguns dels seus membres com poden ser les dones o els infants.
 - La integració també és afavorida per la participació de les persones immigrades en tots els aspectes dels processos democràtics i en la formulació de les polítiques i les mesures per al seu benefici. Entre aquesta participació s'inclou, sempre que sigui possible, el dret a vot i a l'afiliació a partits polítics.

Cooperació: *cal impulsar la cooperació amb tota la xarxa d'actors socials, com ara associacions, entitats, organitzacions sindicals i empreses.*

- El repte de la immigració ha de figurar transversalment en totes les competències públiques, els nivells de govern i els serveis públics i no públics.

6. Una visió integral i un model transversal

- El Pla determina que totes les instàncies que gestionen les migracions comparteixin criteris: en l'àmbit organitzatiu, coordina les polítiques bàsiques i, en particular, estableix criteris per a la creació de serveis específics; en l'àmbit professional, promou programes de formació transversals.
- El Pla implica la participació de l'Administració local i dels agents presents en el territori.
- Els programes, i molt especialment les seves accions, hauran de repartir-se pel territori de manera que no sorgeixin desequilibris.
- El Pla estableix, com un dels principis bàsics de gestió, la coordinació, tant en els diferents departaments i organismes de la Generalitat que tenen competències en aquesta matèria com en l'àmbit interadministratiu amb les altres administracions públiques, siguin de l'Administració de l'Estat, de la Generalitat o de les administracions locals.
- La dotació de recursos per als programes forma part del compromís institucional per desenvolupar-los i és un requisit ineludible per assolir els objectius del Pla.

Coordinació: cal desenvolupar polítiques de coordinació amb totes les administracions públiques i promoure un repartiment millor de responsabilitats i competències.

- Cal fer una avaluació global del Pla de ciutadania i immigració a partir de dades quantitatives i qualitatives en relació amb les línies estratègiques previstes en el Pla: polítiques d'acollida, igualtat i acomodació. Cada una d'aquestes línies dins del Pla tindrà indicadors d'avaluació específics que fan referència als mateixos ítems definits en el Pla.
- El procés per aconseguir una avaluació acurada ha de fonamentar-se en la utilització d'instruments senzills que permetin una doble avaluació: tècnica i global. S'avaluaran tant la consecució dels programes com la millora dels processos.
- S'han d'establir i elaborar indicadors socials que permetin un coneixement millor de la realitat de la població immigrada de Catalunya i que serveixin per a la planificació, l'execució i l'avaluació de les polítiques.

7. Objectius específics i àmbits d'actuació prioritaris

El Pla estableix dotze objectius específics. Cada objectiu comporta àmbits d'actuació prioritaris:

1. Establiment d'un sistema de primera acollida coordinat

Els mecanismes de recepció i acollida s'han de coordinar, sistematitzar i incrementar. Les polítiques d'acollida són una prioritat per al Govern (...). L'objectiu d'aquest programa serà establir itineraris infor-

matius i formatius per a les persones que arriben a Catalunya de tal manera que hi hagi un marc de referència que les ajudi en la seva autonomia i faciliti la convivència.

2. Millora de les polítiques socials

L'arribada de població immigrant comporta el reforç de les polítiques socials. L'impuls i el reforç de les polítiques socials del Govern de Catalunya són precondicions bàsiques d'aquest Pla. Les polítiques de ciutadania requereixen la millora dels serveis públics per a tothom, de tal manera que ningú en surti perjudicat.

3. Millora de l'accés a la sanitat

Després de l'esforç fet per tal de facilitar l'accés a la sanitat a la població immigrada, així com també per donar respostes a situacions específiques, el Govern es planteja millorar la qualitat dels serveis de salut, reforçant aquelles àrees que siguin deficitàries i impulsant la figura dels professionals de la mediació dins l'àmbit sanitari.

***Objectius, àmbits i avaluació del Pla:** s'han definit dotze objectius i tres àmbits d'actuació prioritàris. S'avaluaran tant la consecució dels programes com la millora dels processos. S'han definit els departaments del Govern implicats i es presenta el pressupost anual que es destina a les diferents accions.*

4. Educació intercultural per a la cohesió social

Les polítiques educatives adreçades al nou repte de la immigració tindran com a objectiu principal fer de l'educació un àmbit de cohesió social. A més de l'augment dels recursos necessaris, i de les polítiques d'equilibri de la població estrangera als centres educatius, les prioritats principals seran la millora de l'acollida als centres escolars i el reforç de la xarxa estable d'entorn escolar i de suport a la comunitat educativa.

5. Lluita contra l'exclusió social

Encara que el Pla impulsa un tractament de la immigració allunyat d'una visió centrada només en l'exclusió social i lluny de la temptació d'igualar immigració i serveis socials, cal tenir en compte aquells àmbits, grups i sectors on pugui haver-hi un major risc de fragmentació o discriminació, com ara dones, infants i joves.

6. Acolliment lingüístic i ús social de la llengua catalana

Impulsar el català com a llengua habitual de comunicació i de ciutadania a Catalunya és un objectiu del Govern. La disminució de les barreres relacionades amb el coneixement i l'ús del català per part dels immigrants són elements que es tindran presents per igualar les oportunitats de tots els ciutadans que viuen a Catalunya.

7. Inserció laboral i autonomia personal

Cal actuar en el mercat de treball per tal de crear, en un temps breu, processos d'autonomia personal. Una entrada correcta en el mercat laboral a través dels mecanismes indicats (règim general i contingent) facilita l'assoliment d'una bona inserció inicial. Cal millorar l'adaptació de les polítiques actives, i també els mecanismes d'integració laboral i no discriminació dins de les empreses.

8. Atenció al factor sexe

El factor sexe es converteix en un element transversal de les polítiques de ciutadania i immigració que s'impulsen des d'aquest Pla. Igualment, el factor migració constitueix un element transversal de les polítiques de sexe. A Catalunya, amb un nombre important de dones migrades, cal que aquesta realitat es tradueixi en l'abordatge de les diferents accions d'acollida, accés als serveis públics, formació, inserció laboral, integració i, també, de la mateixa gestió de la diversitat cultural, considerant les dones migrades agents socials actius.

9. Incorporar joves d'origen immigrant a les polítiques de joventut

Cal millorar el contacte entre els joves autòctons i els arribats recentment. El Pla preveu l'adaptació de les polítiques de joves a la realitat actual i la millora del coneixement per part dels joves d'origens diversos. També s'han d'atendre les situacions específiques que comporten risc social.

10. Formació dels professionals

El Pla impulsa una sèrie de programes de formació dels professionals dels diferents àmbits que els permeti millorar la seva tasca. També, dins d'aquesta línia, la formació dels professionals de la diversitat serà un àmbit d'impuls, en coordinació amb les universitats i els centres de formació.

11. Accés a la informació

Una de les prioritats de les accions del Govern serà la millora de l'accés a la informació de les persones nouvingudes. Qualsevol acció objecte d'un mecanisme propi d'informació ha de ser pensat i dissenyat amb capacitat de ser accessible a tota la ciutadania. Atès que sovint els immigrants desconeixen les vies d'informació informals o en viuen lluny, les institucions catalanes han d'adaptar els seus mecanismes informatius a la nova realitat.

12. Lluita contra el racisme i la discriminació

Catalunya ha d'avançar en la lluita contra la discriminació, facilitar la informació sobre els drets, contribuir a l'accés als serveis públics amb igualtat d'oportunitats, donar un tracte igualitari, i perseguir qualsevol acció discriminatòria o racista. La conscienciació i la sensibilització social seran els eixos de les polítiques d'aquest Pla.

8. Canvis legals i competencials per tal d'establir un model de ciutadania més just i realista

El Pla de ciutadania i immigració proposa que s'avancin les negociacions per promoure els canvis normatius i legislatius necessaris, que s'adeqüi l'ordenament jurídic perquè permeti l'establiment d'un model de ciutadania incloent, més just, realista, i que doni a les persones una estabilitat social, laboral i emocional.

Marc competencial de l'Estat:

- Promoure mecanismes que permetin documentar les persones en situació administrativa irregular, via arrelament social i laboral, de manera eficaç i flexible.
- Incrementar mecanismes de coordinació interadministrativa en les tasques d'inspecció de les condicions de treball.
- Promoure modificacions als requeriments per accedir a les polítiques actives d'ocupació.
- Proposar mecanismes que agilitin els tràmits per a les homologacions acadèmiques i professionals.
- Promoure modificacions legislatives per garantir la igualtat d'oportunitats pel que fa als drets polítics, en concret el dret a vot.
- Treballar envers una millora substancial i una flexibilització dels supòsits de protecció internacional de persones (asilats, refugiats i desplaçats).

Marc competencial de Catalunya:

- Promoure la participació de les entitats de persones d'origen estranger als òrgans de participació de la Generalitat, referits a tots aquells àmbits relacionats amb la situació social, econòmica, laboral o cultural dels nous ciutadans.
- Integrar sistemàticament la perspectiva de sexe als diferents programes i projectes proposats, així com dissenyar programes específics per a col·lectius de dones migrades que pateixin discriminació múltiple. Assegurar el factor sexe en tots els programes d'inserció laboral.
- Garantir una comunicació correcta entre els professionals i els ciutadans i, sobretot, en aquells serveis públics on la manca de comprensió pot perjudicar els drets bàsics de les persones (justícia, salut...).
- Garantir la homogeneïtat de criteris en l'empadronament en tots els municipis de Catalunya.
- Promoure inversions en els barris d'aquelles zones amb una presència destacada de població immigrada.
- Incrementar els pressupostos de les polítiques socials, sobretot en aquells temes on els percentatges d'accés per part de la població d'origen estranger són més alts.
- Augmentar el parc d'habitatges socials de lloguer.
- Avançar en l'elaboració i el debat de la futura Llei d'acollida a Catalunya.
- Aplicar els instruments legislatius existents en matèria de discriminació.

Cal també avançar en la participació de la Generalitat de Catalunya en la gestió de les polítiques d'immigració, concretament en els punts següents:

- Tenir un paper actiu en la presa de decisions sobre el contingent i els procediments per a la seva regularització i gestió.
- Gestionar el fons econòmic per a programes d'acollida i integració creat en els pressupostos generals de l'Estat.

Òrgans de participació

L'espai principal de participació dels agents socials, les administracions locals, les entitats, les associacions d'origen immigrant es fa a través del Consell Assessor d'Immigració, que dins les actuacions d'aquest Pla es preveu modificar-lo per tal de convertir-lo en *Taula per a la ciutadania* amb un funcionament i una composició nous.

Cal destacar també altres dos òrgans que poden incidir en la política d'immigració de la Generalitat: la Comissió d'Immigració, creada el 2004, al si del Servei d'Ocupació de Catalunya; i l'organisme de participació i diàleg social creat, a inicis del 2005, arran de l'Acord estratègic per a la internacionalització, la qualitat de l'ocupació i la competitivitat de l'economia catalana. Aquest serà l'àmbit propi de diàleg en matèria d'igualtat i d'acció contra la discriminació al si de les empreses.

La Generalitat de Catalunya té en marxa diferents plans sectorials que, de manera específica o bé pel tipus d'accions, tenen una incidència molt important en l'àmbit de la ciutadania i la immigració. Per al

desenvolupament del Pla de ciutadania i immigració, aquests plans són referències bàsiques que s'han tingut en compte a l'hora d'elaborar aquest pla transversal.

Pla per a la llengua i la cohesió social (Subdirecció de Llengua i Cohesió Social. Departament d'Educació)

L'objectiu general del Pla és potenciar i consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana en un marc plurilingüe. Entre els objectius específics hi figuren la consolidació de la llengua catalana com a eix vertebrador d'un projecte plurilingüe; el foment de l'educació intercultural, basada en la igualtat, la solidaritat i el respecte a la diversitat de cultures, en un marc de diàleg i de convivència; i la promoció de la igualtat d'oportunitats per tal d'evitar qualsevol tipus de marginació.

Pla director d'immigració i cooperació (Departament de Salut)

El nou Pla director té com a objectiu donar una resposta més bona a les necessitats i les demandes de la població. Aquest Pla planteja objectius molt específics, entre d'altres:

- Identificar les desigualtats de salut i d'accés als serveis per part de la població immigrada, així com la qualitat dels serveis, la satisfacció i els costos.
- Planificar i ordenar els serveis d'utilització pública per tal de donar resposta als problemes específics de la població immigrant, així com a les patologies importades.
- Planificar les necessitats en l'àmbit de l'atenció sanitària derivades de l'increment de població immigrada de temporada.
- Assessorar els professionals d'atenció primària de salut i hospitalària.
- Proposar criteris i mesures per millorar la coordinació entre els recursos sanitaris i socials en matèria d'immigració i cooperació en l'àmbit central i territorial.

Plans de desenvolupament comunitari (PDC) (Direcció General d'Actuacions Comunitàries i Cíviques. Departament de Benestar i Família)

Aquests plans es van iniciar l'any 1996 com una estratègia de prevenció i lluita contra els processos d'exclusió social, i per poder donar resposta a les demandes de la societat civil de qualsevol barri o indret de Catalunya.

Els objectius més específics dels PDC són els següents:

- Millorar la qualitat de vida de les ciutadanes i els ciutadans, que promogui el desenvolupament integral de la persona i que impulsi iniciatives economicosocials, afavorint el desenvolupament sostenible tant de zones rurals com d'urbanes.
- Fomentar la coresponsabilitat i el compromís de totes les persones i tots els segments de la societat, especialment el teixit associatiu i econòmic i els agents socials amb el suport de les administracions.
- Desenvolupar les potencialitats individuals i col·lectives per tal d'incrementar el nivell d'autonomia i promoció.

9. Línies estratègiques i polítiques prioritàries del Pla

Polítiques d'acollida

L'arribada de la població estrangera s'ha de gestionar amb previsió i amb una política anticipativa. La primera imatge, el primer contacte, les primeres relacions que una persona rep de la societat d'acollida la condicionen en la seva visió que pren del lloc on ha arribat, en la cohesió social i la plena incorporació social d'aquesta persona al país. L'arribada és, doncs, un dels moments clau per a les persones. Dur a terme una bona política d'acollida que englobi tant la primera acollida com la que es faci des dels diferents sistemes, serveis i equipaments garantirà que la informació i el coneixement que n'obtingui la persona nouvinguda sigui l'element indispensable per a promoure la seva plena autonomia al més ràpidament possible.

És per això que cal impulsar mecanismes que permetin seguir itineraris que garanteixin el coneixement de l'entorn, el coneixement de la llengua, la formació laboral i, quan sigui necessari, l'acolliment residencial.

Programes:

Objectius tàctics	Àmbits	Programes 2005-2008
Coneixement de l'entorn	Entorn sanitari	Programa d'acollida a l'entorn sanitari
	Entorn educatiu	Aules d'acollida
	Entorn laboral	Programa d'acollida a l'empresa
		Servei per a facilitar la contractació en origen de treballadors estrangers
		Acollida, contractació i allotjament dels treballadors i les treballadores de temporada
		Programa d'acollida en el món laboral
		Programa d'informació i formació sobre els drets i el mercat laboral
	Entorn sociocultural	Coneixement de la societat d'acollida
	Entorn jurídic	Programa d'assessorament jurídic d'estrangeria
	Entorn institucional	Programa "Arrela't"
Persones adultes	Acollida lingüística	
Acollida residencial	Habitatge	Xarxa de mediació per al lloguer social
	Vulnerables	Xarxa d'acollida
	Menors	Acollida de menors no acompanyats

Polítiques d'igualtat

Un cop passat aquest primer moment d'acollida, l'establiment més o menys permanent d'aquestes persones comporta haver de dur a terme una sèrie de polítiques d'igualtat per tal d'equiparar progressivament les persones immigrades a la categoria de ciutadà, i garantir la igualtat d'oportunitats i reduir a la mínima expressió qualsevol situació de desavantatge a causa de la diferència de drets i deures són uns dels reptes prioritaris. Aconseguir que totes les persones que viuen a Catalunya se sentin catalanes i siguin considerades com a tals garantirà una societat més cohesionada i integrada.

Les polítiques d'igualtat tenen quatre eixos:

- **Facilitar l'accés** en igualtat de condicions als serveis i els recursos, millorant-los i adequant-los, quan calgui.
- **Formar els professionals** en l'atenció de persones de contextos culturalment diversos.
- **Promoure la participació** dels ciutadans d'origen immigrant a la vida social, cultural, esportiva, econòmica i política, així com en els espais de participació i diàleg amb les administracions del país, com a agents actius.
- **Promoure** la millora, si cal, de la seva **capacitació individual**, bé sigui en l'àmbit lingüístic, el laboral o l'acadèmic.

Programes:

Millora de l'accés	Educació	Programa de millora de la distribució dels alumnes d'origen estranger en els centres educatius
		Programa d'escolaritat no obligatòria
	Habitatge	Programa de concessió d'ajuts al pagament del lloguer
		Programa d'accés a la informació en matèria d'habitatge
	Salut	Accés a la sanitat pública de dones en situació d'exclusió social
	Cultura	Programa de foment de l'ús de les xarxes de biblioteques com a espais d'acollida i punts de distribució del material que s'elabori per facilitar la informació a les persones nouvingudes
	Administració pública	Programa d'informació per a l'accés a les convocatòries públiques de la Generalitat
	Joves	Informació i orientació específiques per a joves d'origen immigrant
Defensa/Seguretat	Assistència lingüística dels estrangers detinguts en el marc de la investigació policial	

Formació dels professionals	Laboral	Formació de formadors ocupacionals i d'inserció laboral
	Educatiu	Formació dels professionals dels centres educatius
	Salut	Formació de professionals dels centres de salut
		Formació dels professionals del Pla director d'immigració i cooperació
	Serveis socials	Formació dels professionals de l'àmbit social
	Atenció al públic	Formació dels professionals sobre atenció al públic culturalment divers
	Seguretat	Formació en la diversitat cultural en la formació de l'Escola de Policia de Catalunya
		Formació per a la diversitat dels cossos de seguretat
	Joventut	Formació dels professionals de la joventut per a l'orientació i l'assessorament
Participació	Social	Suport a les entitats i les associacions d'immigrants
		Programa de formació de responsables associatius en la gestió de la diversitat
	Cultural	Foment de la participació dels ciutadans d'origen estranger a les activitats culturals i lúdiques
	Jovent	Programa de promoció de l'associacionisme juvenil
	Lleure i esport	Programa de foment de la participació de tots els joves a les activitats esportives
Millora de la capacitat individual	Alfabetització i titulació bàsica	Formació de persones adultes
	Laboral	Polítiques actives d'ocupació
		Programa d'informació d'empresaris d'origen estranger
	Coneixement de la llengua	Impuls i ús del català
		Promoció de l'aprenentatge i l'ús de la llengua catalana en el món laboral
		Formació en llengua i cultura d'origen familiar
		Ensenyament lingüístic als centres d'internament
	Dona	Millora formativa de les dones d'origen estranger
Menors	Programa d'autonomia i inserció sociolaboral dels menors sense referents familiars a Catalunya	

Polítiques d'acomodació

Les polítiques d'acomodació tenen com a objectiu principal gestionar les relacions entre tots els ciutadans i comporten gestionar les zones públiques d'interacció (gestió de l'espai públic i de la diversitat) i promoure el coneixement mut.

Així, les polítiques d'acomodació tenen dos eixos:

- La **gestió de la diversitat** en els sistemes educatius, sanitaris i socials, entre altres, on cal donar respostes adequades tenint en compte interessos diferents, tot informant correctament el conjunt de la ciutadania per tal de disminuir la percepció preferencial que erròniament creuen que tenen els ciutadans d'origen immigrant.
- La **sensibilització** del conjunt de la població i, sobretot, de la menys empàtica, davant la realitat canviant, amb la millora del coneixement.

Programes:

Gestió de la diversitat	Salut	Anàlisi de la mediació intercultural en el Sistema sanitari de Catalunya
		Suport als professionals de la salut en la tasca d'educació nutricional i consells alimentaris
	Educació	Plans educatius d'entorn
	Religió	Impulsar, des de la laïcitat, el respecte dels drets de llibertat religiosa
		Fomentar el coneixement de la realitat i la llengua catalanes per part dels líders religiosos immigrants
		Millorar la relació i el respecte entre les entitats religioses i la resta de la societat catalana, a través del seu teixit associatiu
	Joves	Calidoscopi
		Programa de prevenció de les violències entre joves
	Sexe	Suport als professionals en la gestió dels casos de les mutilacions genitals femenines
		Programa de lluita contra la violència i l'explotació sexual
	Seguretat	Establir relacions amb les diverses comunitats d'immigrants
	Justícia	Programa d'atenció estrangera al centres penitenciaris de Catalunya
	Formació professional	Programa de formació dels professionals que gestionen la diversitat

Accions de sensibilització	Coneixement	Anàlisi de les trajectòries relacionades amb la salut de diferents col·lectius de dones immigrades a Catalunya
		Estudi sobre les trajectòries de la població estrangera a Catalunya
		Estudi de les necessitats d'allotjament per a treballadors temporers: sector agropecuari i turístic
		Estudi sobre immigració i seguretat
		Estudi sobre un model d'actuació en matèria de codesenvolupament
		Coneixement mutu entre cultures; exposicions i debats sobre mites identitaris; discurs orient-occident.
		Criteris sobre la gestió del pluralisme lingüístic
		Programa de millora del coneixement i la imatge
		Mesa per la diversitat en l'audiovisual
	Programa "Voluntaris per la llengua"	
	Relació i convivència	Tallers en llengua catalana per a la cohesió social

Programa integral d'acollida (PIA)

L'acollida que fins en aquest moment s'ha fet a les persones nouvingudes s'ha caracteritzat per la manca d'un model d'actuació coordinat i integral (...). Cal dur a terme un treball en xarxa amb el conjunt de les associacions, institucions i administracions que treballen directament o indirectament per a l'acollida de les persones nouvingudes en un territori determinat. Les actuacions orientades a la gestió de l'acollida d'immigrants han de ser, per definició, necessàriament transitòries, s'han de configurar com unes de les poques actuacions específicament adreçades a immigrants i han de tenir un caràcter temporal.

La primera acollida

A les persones que acaben d'arribar se'ls ha de garantir una sèrie d'informació sobre l'entorn on han arribat, així com una oferta formativa adequada de llengua i d'adaptació laboral.

L'acollida sectorial

En la mesura que aquestes persones accedeixen a diferents àmbits sectorials com la salut, l'escola, el món laboral, els serveis socials, l'habitatge, etc., han de disposar d'informació adequada sobre el funcionament dels serveis.

Plans locals de ciutadania i immigració

A fi de posar en marxa les línies d'actuació que el Pla de ciutadania i immigració defineix, és necessari que la Generalitat de Catalunya impulsi plans locals als ajuntaments i les comarques. Només així serà

possible aplicar aquestes línies i vetllar per la bona coordinació entre diferents territoris, sempre tenint en compte les diferents realitats de la immigració a Catalunya segons sigui l'àmbit local concret.

Les actuacions principals dels plans locals són:

- Accions de formació als professionals del territori.
- Accions per promoure i ajudar que els municipis i les comarques estableixin els canals i els mecanismes adequats de promoció de la participació dels immigrants en la vida social i cultural del municipi.
- Gestió dels mecanismes i els professionals per facilitar la comunicació intercultural adequada entre els professionals i les persones nouvingudes d'origen estranger.
- Actuacions de sensibilització de la població, de promoció del coneixement i les relacions mútues, d'informació i formació sobre la nova realitat, i de foment de la convivència ciutadana.